

Lõrp

EESTI PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND N 30068-19.

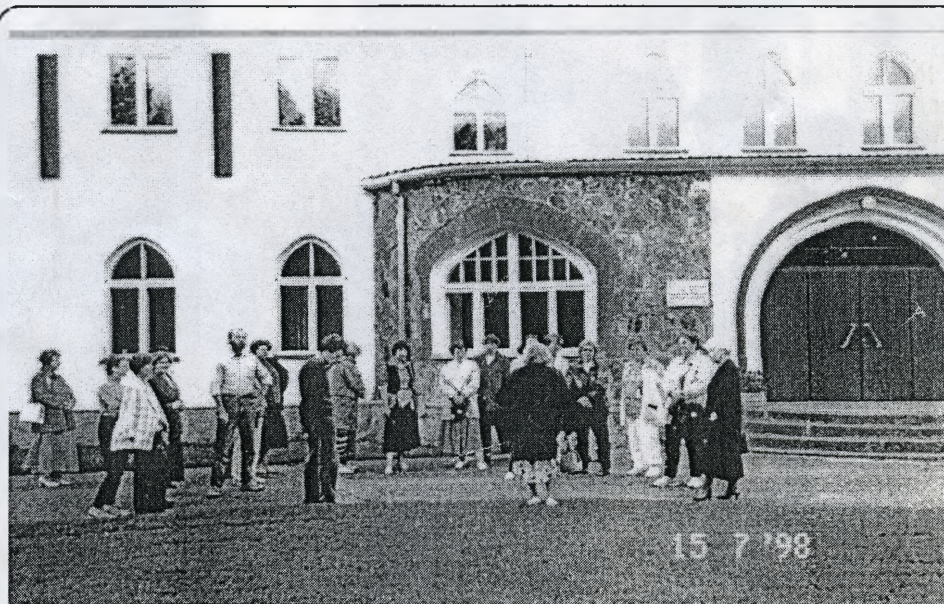

Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi ajaleht

Nr. 16 November 1998

Kultuurilooline Pärnumaa 15.-16. juuli 1998

Kaja Sarapuu
fotoreportaaž EES-i
suvisest ekskursioonist
osalejatele meenutuseks
ja teistele
kadestamiseks.

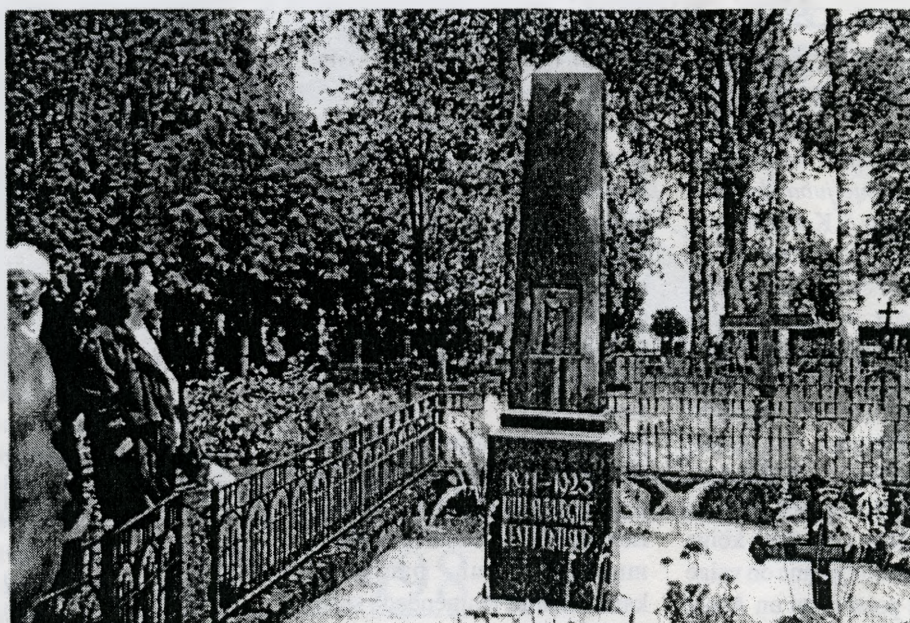

Esimene vaatamisväärsus Vändra koolimaja

*Giidi meenutused olid
isegi surnuaial väga
humoorikad. Helilooja
Mihkel Lüdigi(1880-1958)
haual, kes elas Vändras
1934 kuni surmani.*

Lilli Suburgi kalmul

*Mälestuskivi Koidula
sünnikohas*

*Kurgja vesiveskis toimus
kontsert. EES-lasedki
said jalga keerutada*

*Kurgjal. Mina istun
(ilmselt) Jakobsoni
koha peal*

Õhtusöök Võidula mõisas

Võidula mõisahärra dirigeerimas

*EES-i laulukoor
Võidula mõisahärra käe
all laulmas. Võidula
mõisas toimus väga
suurejooneline vastuvõtt.
Algas šampanja ja
kõnedega, lõppes
ühislauludega.*

Uus raamat!

S.K. Richardson "Ühe nohiku seiklusi" Elmatar 1998, 175 lk.

"Kui Juss viimaks koolimajja jõudis, olid tunnid juba alanud." Nii algab kellegi S.K. Richardsoni jutustus "Ühe nohiku seiklusi". Juba ainuüksi selle lause põhjal võib järeldada, et tegemist peab olema eesti päritolu raamatuga. Ja nii ongi. Seosed Oskar Lutsu "Kevadega" on veel mujaltki tuntavad. Näiteks 10.c klassi õpilased on Paunvere poistega enam-vähem üheeaalised, tegevus toimub sügisest kevadeni, kõige tähtsam tüdrukutegelane on valge peaga, ühe poisi nimi on Arno, mõned sündmused on kõrvutatavad.

Aga sellega sarnasus piirdub. Kuigi ka Lutsu loos juhtub pahandusi, on need siiski kuidagi mõistetavad ja naljakad. Seda raamatut lugedes tekkis aga täielik masendus. Autori poolt kujutatakse kõike kuidagi kergelt lobisedes. Ükski sündmus pole teisest eriti olulisem, kasutatud on tavalist õpilaste kõnekeelt kõigi seal esinevate roppuste ja vandesõnadega. Kirjaniku enda suhtumine tundub aga siiski murelik olevat.

Mida selles loos siis jutustatakse? Ühe linnakooli 10.c klassis on koos üsna tavaline seltskond vähemalt nende õpetajate jaoks, kes nüüd on tituleeritud põhipeade õpetajateks. Peategelase Jussi kohta ütleb autor juba esimesel leheküljel, et tegelikult oli Juss üks paras luuser. Juss on ehk võrreldav Lutsu Arno Taliga oma iseloomu poolest, aga kui Tali oli ühe jõukama talu perepoeg, siis Juss elab koos ema ja väikese õega pidevas hirmus joodikust isa ees. Isa tuleb paar korda aastas ja müüb maha kõik, mis ema on jõudnud vahepeal suure vaevaga soetada. Juss on arg, saamatu, pidevalt juhtub temaga igasuguseid äpardusi, teiste pahategude eest vastutab tema, sest ei taipa sündmuskohalt õigel ajal jalga lasta. Nii läks see näiteks siis, kui klassivend Kirp koos kolme üheksanda klassi pätiga (nii autor kirjutabki) teda kraanikaussi toppis ja

kraanikauss kõige nõrgemaks osutus. Arno Tali suples talvises jõevees, Juss aga visati ühismajandis kartulivõtmise ajal sõnnikuhoidlasse. Haigusega lõppes lugu mõlemal juhul. Jussi sõbrad Aksel ja Guido osutuvad kriitilistel hetkedel alati justkui mitte midagi nägevat. Appi tulejaid neist igatahes pole ja ega nad varjagi, et kardavad samasugust kohtlemist jõhkramate poiste poolt. Üleüldse on argpükslikkus omadus, mis peaaegu kõikidele poistele iseloomulik. Olenevalt olukorrast muidugi. Kui parasjagu karistamatult laamendada saab, tehakse kõike.

Jussi pinginaaber Aksel on püüromaan ja vanemad on ta kodust välja ajanud vanaema juurde. Aksel elab ihuüksi linna servas vanaema majas, sest "see õnnetuke oli aga kogemata ühte lapselapse valmistatud lahust leivakaljaks pidanud ja nõnda sellest ilmast sääred teinud." Vaatamata sellele, et Akseli juures kogu aeg midagi plahvatas ja naabrid politsei kohale kutsusid, oli see Jussi jaoks parim paik, sest Aksel söötis tal kõhu alati täis. Kodus ei saanud seda just sageli. Akseli vastu tunnevad huvi tõelised kantpead, kes nõuavad relva ähvardusel ühe kesklinna kioski õhku laskmist. Õhtupimeduses tabab neid teolt politsei ning kantpead kaovad, viidates poistele kui kioski lahti murdjatele. Süngeks läheb asi aga hoopis nii, et politseinikud lähevad putkasse maiustama, sest niikuinii oli ju sisse murtud. Poiste hoiatust, et kohe lõhkeb pomm, ei võta nad tõsiselt ning "putkast ja politseinikest ei jää midagi olulist alles." "Elu on juba kord selline," ohkas Aksel ja pühkis käega oma tolmust otsaesist." Ja loomulikult pääsesid poisid terve nahaga. Ka raamatu lõpus, kus sõbrad ajavad ära uhke auto, et Juss valgepäisele Marliinile muljet avaldada saaks.

Tegelikult ei saa keegi mitte millegi eest ametlikult karistada, mitte kusagil. Ei koolis, ei majandis, ei selle eest, et Malle

sünnipäeval terve maja täis oksendati ja mööblit lõhuti.

Selles koolis on ka õpetajad. Klassijuhataja Kibuvitsa kohta ütleb autor: "Õpetaja oli noorepoolne kurbade silmadega naisterahvas, klassi ees tundis ta samasugust hirmu nagu viienda üksiku jalaväekompaniiga kohtudes." Direktor on valitud linna volikokku, ostnud endale Mercedes-Benz ning piimakombinaadi aksiaid. "Ja huvitaval kombel ei tahtnud koolivärgist enam juttugi teha, eriti kui mainiti, et ... keskkool on linnas viimane. Õppeedukuses, spordis, taidluses ja tont teab veel milles." Keemiaõpetaja Virsik ei jõua distsipliininouetest kaugemale, sest katsete tegemine on õpilaste surmaga lõppenud ja seda ei saa enam lubada. Kirjandustunnis sõltus kõik õpetaja meeleolust. "Vaevles pedagoog hambavalu või nohu käes, kukkus kaks nagu varrukast. Ja kui tema Scorpio karburaator üles ütles, oli päris põrgu lahti. Aga täna ta lai nagu säras. Iga väiksemgi liigutus lasi välja paiste ta arvamust: "Ma olen mees oma parimates aastates. Pealegi parajalt paks ja kindlasti maailma parim." Teda kutsuti lemmikteema pärast Puškiniks. Ja tütarlaps Malle sai iga lause eest viie, teised mitte. Ometigi koges Juss, et sattunud valentinipäeval koos õpetajaga vahetunnil üheaegselt raamatukokku, rääkis õpetaja temaga hoopis teisiti: "nagu inimesega, nagu omasugusega." Sellise raamatu kirjutab ainult inimene, kes teab, et on klass, kus ei saa rääkida nagu inimestega, kuigi õpetajad seda tahavad.

Esimesel aprillil püüab nii mõnigi õpetaja lihtsalt mitte jalgu jääda, kuigi see ei õnnestu. Kui pärast klassipäevikute kadumist kuulutas direktor, et õhtune disko jääb ära, keerati tema auto katuse peale. Seepeale kutsus direktor politsei ja ähvardas kõiki käskkirjadega, õpetajad kaasa arvatud.

"Mis ta tühja viriseb," rääkis matemaatik Kadakas õpetaja Kibuvitsale, "vanasti, kui kooli

bassein polnud veel kinni aetud, tehti hullemaid tükke. Näiteks Noonius (füüsikaõpetaja) sapakas tõugati sisse..." "Üleüldse ei lase suurem osa õpetajatest end enam segada. Kõike on juba nähtud ja parem on hoida oma närve. Nagunii pole miski nende võimuses. Kurb, aga tõsi.

Kogu selles lollimajas, nagu direktor oma kooli iseloomustab, on siiski ka pikk ja kõhn 10.c klassi õpilane Schmidt, kes ei lase end millestki häirida (nagu Tõnisson) ja ainult õpib. Ta valdavat kolmeteistkümmet võõrkeelt ja võidab rahvusvahelise füüsikaolümpiaadi. Kolmeaastaselt on ta lubanud vanematele, et lõpetab keskkooli kudmedaliga. Kuidas see siis võimalik on? Tegeltatse on ilmselt veidi üle pakutud nagu nad kõik selles loos, aga mingi mõte on ju autoril temagagi. Too poiss kuulub ilmselt nende hulka, kes ei vaja õpetajaid ega sõpru. Taolised tüübid on maailmas ka olemas. Sellest pole küll raamatus otseselt juttu, aga ju on tegemist õpilasega, kellel tugev vanematepoolne toetus ja kodus kõik eeldused, et edukalt hakkama saada. Schmidt elab linnaservas eramajas, aga sealsamas elab ka Jussi ihaldatu Marliin, kellel pole peas muud, kui raha ja poisid... Ka kodused on igasugused.

Miks ma algul ütlesin, et see raamat on masendav? Võibolla sellele täiskasvanud lugejale, kes ise iga päev koolis ei ole, võib see teos tunduda ülepakutud, lihtsalt grotesk. Mulle aga, kes ma ise klassi ees seisan, ei tundu millegipärast miski selles loos päris võimatuna. Ridade vahel on vaat et rohkemgi kui kirjas. Ja minu meelest on selle pärast hea raamatuga tegemist. Kirjanik ütleb ju ainult seda, kui väga vajavad lapsed tähelepanu ja armastust nii oma vanemate, sõprade ja isegi õpetajate poolt. Ainult et enamasti on nad sellest ilma. Ja lootusetult ilma mõistmise ja armastusest inimlik siin maailmas on õpetaja. Õpetaja on tõeline luuser. Autor näitab seda halastuseta, aga mitte õpetaja üle naerdes. Ta näitab ainult, millised me välja paistame. Soovitan lugeda.

Lõrpija